

Kopi til gjennomgang
10.10.2012
STNO

INTERVJUREFERAT

Tid	Mandag 7.mai 2012 kl. 0900
Sted	Sekretariatet, Akersgata 51, Oslo
Intervju av	Janne Kristiansen, tidligere sjef PST Ellen Holager Andenæs, rådgiver/advokat
Intervjuere	Alexandra Bech Gjørvi, 22. juli-kommisjonen Einar Enger, 22. juli-kommisjonen Hanne Bech Hansen, 22. juli-kommisjonen Laila Bokhari, 22. juli-kommisjonen Åsne Julsrud, Sekretariatet Kristian Rande, Sekretariatet
Andre til stede	Hege Gabrielsen, PwC (sikring/dokumentasjon av intervjuet)

Formelle forhold:

Kristiansen var i forkant av intervjuet gitt skriftlig underretning om bakgrunnen for at kommisjonen ønsker hennes forklaring, og de rettslige og praktiske rammer for intervjuet.

Kristiansen ble gjort kjent med muligheten til å la seg bistå av en rådgiver, tillitsmann eller annen person, og at hun ikke har plikt til å forklare seg.

Kristiansen ble videre gjort kjent med at det ble tatt lydopptak som ville bli lagret, og at det ville bli utarbeidet referat for signering som også vil bli lagret.

Kristiansen ble også gjort kjent med at referatet vil kunne bli gjort tilgjengelig for andre enn Kommisjonen, for eksempel dersom hensynet til sakens opplysning, ivaretagelse av partsrettigheter eller oppfyllelse av lovpålagte krav gjør dette nødvendig. Kristiansen ble også gjort kjent med at Kommisjonen er bundet av offentleglovas regler om innsyn i dokumenter. Kristiansen ble også gjort kjent med at opplysninger fra referatet ville kunne bli brukt i kommisjonens rapport.

Kristiansen ble gjort kjent med sine rettigheter til å kreve innsyn etter pol § 18 og retting etter pol §§ 27 og 28.

AVGRADERT

JD

(institusjonens navn)

Dato 18/10/12 Sign. *[Signature]*

Janne Kristiansen 071052

Kristiansen ble gjort kjent med muligheten for å trekke ett samtykke, og samtykket i å la seg intervjuet på ovennevnte forutsetninger.

Etter en kort presentasjon av representantene fra kommisjonen, blir Kristiansen orientert om kommisjonens mandat, formålet med intervjuet og hvordan det vil bli gjennomført.

Kristiansen ønsker innledningsvis å presisere at sikkerhetsloven ikke er nevnt i informasjonsskrivet og at alt hun sier til kommisjonen anser hun å være gradert. En forutsetning for at hun skal forklare seg er at dersom noe av informasjonen hun kommer med avgraderes, skal skje i forståelse med henne og PST. I tillegg sier Kristiansen at hun ikke kan si noe om tredjepartsinformasjon/informasjon om samarbeidende tjenester. Kommisjonen sier at dersom informasjonseier avgraderer informasjonen, vil Kristiansen orienteres, men at hun ikke kan overprøve dette. Når det gjelder gradert informasjon fra samarbeidende tjenester, har kommisjonen forståelse for at Kristiansen ikke ønsker å dele gradert informasjon som gjelder disse, og foreslår at dette løses ved at Kristiansen mot slutten av intervjuet opplyser om eventuelle supplerende informanter som kommisjonen bør snakke med for at kommisjonen skal kunne møte sine forpliktelser. Kristiansen aksepterer kommisjonens forslag.

Kristiansen minner om at hun ikke vært i tjenesten siden 18. januar 2011, og ber om forståelse for at hun ikke husker alle detaljer. Hun opplyser at hun har overflattisk lest gjennom PSTs egne evalueringer.

Kommisjonen viser til at de har fått en betydelig mengde skriftlig dokumentasjon fra PST, egne evalueringene, i tillegg til formelle forklaringer fra tjenestemenn (Risberget og Fitje), samt møter med Berg og andre i PST organisasjonen. I tillegg viser kommisjonen til det tidligere møtet med Kristiansen i september, og at noen av problemstillingene fra forrige samtale vil bli tatt opp i intervjuet.

Intervjuteemaene blir introdusert og Kristiansen starter sin redegjørelse.

Egen bakgrunn og rolle

Utdanning og arbeidserfaring

Kristiansen er advokat, og har hovedsakelig arbeidet som forsvarer. Senere har hun som leder bygget opp gjenopptakelseskommisjonen for straffesaker (2004-2009). Hun har vært sjef i PST fra 1. november 2009 til 18. januar 2012.

Nåværende stilling

Permisjon

Strategi, visjon og ressurser i PST

Kommisjonen ba Kristiansen si litt om hvilke forventninger som ble uttrykt til henne da hun fikk jobben som sjef PST. Kristiansen sa hun ble forespurt om å ta jobben. Før tiltredelsen hadde hun samtaler med tidligere PST sjef Holme og departementsledelsen i JD. Hun visste lite om jobben i forkant ettersom det naturlig nok er lite offentlig innsikt i PSTs virksomhet. Hun var derfor innstilt på å bruke tid på å få oversikt og bli kjent med organisasjonen. Hun oppfattet virksomheten som komplisert for en utforstående, med blant annet 26

Janne Kristiansen 070512

2

lokalkontorer, i tillegg til DSE (Den sentrale enhet). Kristiansen sier hun ikke oppfattet at det ble uttrykt spesifikke forventninger til henne i forkant av tiltredelsen, annet de generelle. Hun ble forelagt sjefens direktiv med underliggende dokumenter, men fikk ikke tilgang til innholdet i disse før hun formelt tiltrådte. Direktivet var relativt nylig kommet på plass, og Kristiansen fikk inntrykk av at dette var et dokument som JD var fornøyd med å ha fått på plass.

Umiddelbart etter tiltredelsen fikk Kristiansen innsikt i at PST jobbet med etterforskning av

et. I tillegg jobbet PST, det første året hun var sjef, med Krekar, saker som krevde mye ressurser.

Kristiansen forklarer at det planlagte Obama-besøket seks uker etter tiltredelsen, sammen med håndteringen av var krevende i rollen som ny sjef. Hun sier Obama-besøket ble en god øvelse i forhold til samarbeid med Oslo politidistrikt

Noe av det første Kristiansen gjorde i PST var å rydde opp i sin nærmeste organisasjon. Det var viktig for henne ikke å ha et filter mellom henne og organisasjonen. Tidligere sjef hadde et sekretariat bestående av fire personer, der all informasjon ble sluset inn og ble bearbeidet. Kristiansen ønsket direkte kontakt med avdelingsdirektørene, bedre samarbeid på tvers av avdelingene, mindre hierarki og mer fleksibilitet i organisasjonen, og etablerte møtestrukturer i forhold til dette. Denne omstillingen medførte en del støy i organisasjonen, og en viktig milepæl for Kristiansen kom i juni 2010 da kontorsjef Baasland ble ansatt.

Det var også viktig for Kristiansen å utnytte de 125 medarbeiderne i de lokale leddene mer hensiktsmessig. I løpet av vel et år reiste Kristiansen ut til samtlige lokalkontorer. Det var viktig for henne å vise respekt for det lokale leddet, som en del av «Ett PST» visjonen.

Kristiansen peker på strategisk plan som et sentralt dokument som ble utarbeidet av den utvidede ledergruppen og som ble ferdigbehandlet i juni 2011. Denne planen lå til grunn for en omstillingsprosess som skulle startet i august samme år. For Kristiansen var det viktig med en bred forankring av omstillingsprosessen, ettersom hun har erfart at slike prosesser kan skape uro i en organisasjon. «Ett PST», bedre ressursutnyttelse generelt og mer ressurser til etterforskningsavdelingen var viktige elementer i den forestående omstillingen. Sammenslåing av seksjoner i PST var også på trappene, og en mulig sammenslåing av kontraterror og kontraekstremisme var diskutert. For øvrig viser Kristiansen til plandokumentet for nærmere beskrivelse av hva som var vektlagt i strategien.!

Et sentralt spørsmål for Kristiansen var hvorvidt PST fortsatt skulle drive åpen etterforskning av store saker på terror. I utgangspunktet skulle slike saker etterforskes av ordinært politi hvis ikke Riksadvokaten bestemte noe annet. I praksis ble alle etterforskningsaker lagt til PST, og det kom stadig flere og større saker, noe som krevde mye av PSTs ressurser. PST gjennomførte en intern utredning der spørsmålet om det var PST eller Kripos som skulle ta disse sakene ble reist. Riksadvokaten besluttet at PST fortsatt skulle drive åpen etterforskning, noe som var det motsatte av Kristiansens anbefaling. Kristiansen relaterer sitt standpunkt til Høyesteretts avgjørelse i terrorfinansieringssaken når det gjaldt bruk av informasjon, samt at det ville gitt stabilitet rundt operativ avdeling. Hun mener det ville vært mer hensiktsmessig med etablering

Janne Kristiansen 070512

av en «satellitt» med en etterforskningsavdeling, men ser at dette ville krevd mye ressurser. Dette var et tema i Kristiansens dialogmøter med JD. Beslutningen om at PST fortsatt skulle drive åpen etterforskning var i følge Kristiansen ok, men betød for henne at PST måtte ha mer ressurser. Etter spørsmål, sier Kristiansen at PST var delt i dette spørsmålet. Operativ avdeling ville ha etterforskningen bort, mens etterforskningsavdelingen ville beholde denne oppgaven i PST.

Personlig mener Kristiansen at den kanadiske modellen ville vært den beste. Der driver sikkerhetstjenesten den lukkede etterforskningen til et visst punkt, før den blir overlevert politiet. Deretter etterforsker politiet og sikkerhetstjenesten parallelt. Sikkerhetstjenesten bestemmer når de skal avgi informasjon til politiet. Dermed ivaretas de tette skottene.

Styringsdialog med JD

Kristiansen sier at dialogen med JD hele tiden har vært god, men viser til at PST har kommet med mange innspill uten at de opplever å få gehør. Hun opplevde at året uten fast ekspedisjonssjef i Politiavdelingen, før Sjøvoll kom, var preget av at lite skjedde.

PST leverte også andre innspill, om åpen informasjonsinnhenting og behovet for teknisk/ IKT-kapasitet. Kristiansen satte også i gang en gjennomgang av hvilke metoder PST burde ha, sett opp mot blant annet Danmark. I tillegg kom PST med ytterligere innspill til departementet, både når det gjaldt bemanning og metoder.

Kristiansen sier hun opplevde det som frustrerende at PST stadig ble bedt om å komme med innspill, men at de verken fikk tilbakemeldinger eller ble tilført mer ressurser som følge av disse rundene. «Vi tar det med oss», er i følge Kristiansen et mantra i offentlig sektor.

Fem minutters pause i intervjuet 0955-1005

PSTs arbeid med trusselvurderinger

Kristiansen sier at Fitje ledet det viktige arbeidet med trusselvurderinger på en veldig god måte. Den årlige åpne trusselvurderingen ble utvidet etter Kristiansen tiltrådte. I tillegg kom arbeidet med trusselvurderinger mot myndighetspersoner, samt temarapporter.

Kristiansen viser til at evalueringen av Felles analyseenhet (FAE) ble utsatt flere ganger, og aldri kom lenger enn til en presentasjon i Koordineringsutvalget (KRU). Kristiansen oppfattet at de største uenighetene var mellom JD og FD. På spørsmål fra kommisjonen om hvordan KRU fungerer, svarer Kristiansen at det på hvert møte var en generell orientering fra en av tjenestene. Ingen beslutninger ble fattet. Hun erfarte at de ulike tjenestene hadde ulik praksis og terskel for informasjonsdeling. PST oppfattet at de gav mye og fikk mindre igjen. Kristiansen mener det er potensiale for å utnytte ressursene i KRU bedre ved å gjøre møtene

Janne Kristiansen 070512

mer saksorientert. PSTs rolle i KRU har vært å orientere, ikke legge premissene. PST og E-tjenesten tok stadig opp at FAE måtte endres, men tjenestene hadde ikke sammenfallende syn på endringene. Hun sier at selv om forholdet til E-tjenesten var meget bra, eksisterte det er store barrierer på informasjonsdelingsområdet mellom PST og E-tjenesten. Det ble jobbet aktivt med å identifisere disse barrierene for å gjøre noe med disse. Kristiansen anser det juridiske som det største hinderet, men mener også det er snakk om holdninger. På spørsmål om konkrete tiltak, svarer Kristiansen at det var behov for JDs bistand for å få gjennom regelendringer knyttet til bruk av informasjon innhentet ved metodebruk. Hun sier at etter hvert ble PST og E-tjenesten enige om at de hadde kommet langt når det gjaldt generelt samarbeid, at FAE muligens var unødvendig. Kristiansen føyer til at det var likevel en generell misnøye i PST med at de ikke fikk nok informasjon fra E-tjenesten.

Kristiansen personlige mening er at FD ikke har tatt inn over seg at vi ikke lenger har en stor ytre fiende. Hun peker på at det legges milliarder på bordet for fregatter, u-båter og kampfly. Hun mener FD må innse at den nye faren er ekstremisme og terror, altså voldskriminalitet og dermed en politioppgave. Hun mener dette bør få konsekvenser for ressursfordelingen mellom forsvars- og justissektoren.

Kommisjonen viser til at PST avgir årlige graderte trusselvurderinger til Regjeringens sikkerhetsutvalg (RSU), og spør om Kristiansens inntrykk av hvordan dette ble fulgt opp. Kristiansen sier at medførte hyppigere møter med RSU. Hun oppfattet at det var en god setting og at medlemmene lyttet, men sier hun i ettertid har lurt på om hun var litt for direkte. Hun fikk gehør for noe av det hun sa de trengte, men på langt nær alt. Hun presiserer at terskelen var høy fra PSTs side når det gjaldt å melde fra om ressursbehov i RSU.

Kommisjonen viser til PSTs innspill til RSU om faren for terrorhandlinger, og spør om hun oppfattet at trusselnivået som ble formidlet her ble tatt på alvor. Kristiansen oppfatter at JD og PST formidlet et eskalerende trusselnivå til RSU, men at dette ikke ga seg utslag i tilsvarende økte ressurser til PST. Hun oppfattet at det ble uttrykt større forståelse for ressursbehovet i RSU-møtet, enn det som kom ut av den formelle prosessen i etterkant. !

På spørsmål fra kommisjonen om hvordan PSTs trusselvurderinger blir mottatt og brukt av øvrige sektorer i samfunnet, svarer Kristiansen at hun opplever at det har vært stor interesse for dette, også i de halvårlige møtene i Totalforsvarsforum der «alle» er til stede. Hun nevner i den forbindelse at Koordineringsutvalget for terrorbekjempelse burde vært slått sammen med Totalforsvarsforum.

Hun tilføyer at selv om mer generell etterretning burde vært høyere prioritert tidligere, hadde PST før 22. juli opprettet Open Source Unit, og styrt egne ressurser inn dit. Kristiansen skjønte fort etter sin tiltredelse i PST, og etter å ha reist litt rundt, at det var nødvendig å gjøre noe på dette området.

Egen erfaring 22/7 - fra varsling til første møte i RKR

Kristiansen forteller at hun var i Moss, hadde ferie, og holdt på å pakke til forestående reise i Spania, da en journalist ringte kl 15.36 og fortalte om eksplosjonen i regjeringskvartalet. Hun ringte Roger Berg, som da var på vei til fjellet, og dro selv umiddelbart til Oslo.

. Kristiansen visste på dette tidspunktet lite om hva som

Janne Kristiansen 070512

Hun ringte også Tore Risberget som var i Spania, og ba han komme hjem.

På spørsmål om hun ble varslet av PST, svarer Kristiansen nei. Hun ringte selv Roger Berg, som var fungerende sjef, før hun kjørte fra Moss, og sier at hun muligens også ringte Situasjonssenteret og fortalte at hun var på vei inn. På spørsmål om hun diskuterte noen umiddelbare tiltak med Berg, sier Kristiansen at på det tidspunkt hun snakket med Berg var alt uklart.

Kristiansen ankom Oslo ca kl 16.40 og møtte kolleger i PST (Berg, Fitje, Bakken, Hallingstad og jourhavende Hagen). På et møte kl 17 tok de frem planverket og satte stab. Østgaard ringte og ba Kristiansen stille i RKR kl 19.00. Frem til møtet i RKR var Kristiansens fokus på å fremskaffe mest mulig informasjon som hun kunne ha med seg i dette møtet. På dette tidspunktet kom meldingene om skyting på Utøya. Kristiansen sier hun i den forbindelse utbrøt: «Det er faen meg krig», og lurte på om PST bygget var neste mål. Hun anså ikke dette som usannsynlig ettersom PST tidligere hadde mottatt flere trusler mot eget bygg. PST fikk tilbakemelding på at Oslo ikke hadde kapasitet til å sikre bygget. Kristiansen besluttet da at livvakter fra egen tjeneste skulle kalles inn.

Relativt fort fremkom informasjon om at det kunne være en norsk person, ettersom kameraopptak, samt vitneobservasjoner i regjeringskvartalet gjorde det mulig å spore opp hvem som hadde leid bilen. Kristiansen sier de frem til da hadde fryktet al-Qaida eller liknende, ettersom de hadde mange saker som tilsa et slikt scenario. Hennes hovedanliggende på dette tidspunktet var derfor at statsministeren og/eller justisministeren ikke skulle gå ut med at det var innvandrere som sto bak, slik at lysesjestykke kunne unngås. *Hun ba via depråden i JD om at politikerne ikke sa noe om hvem som kunne stå bak.*

PST fikk meldinger om at det angivelig var flere som skjøt, slik at på et tidspunkt trodde de det var minst fire gjerningspersoner. De var også oppmerksom på at det kunne være flere bomber og at flere bygg kunne være utsatt, ettersom dette er et kjent scenario fra andre steder. Hun forteller at arbeid med trusselvurderinger og informasjonsinnhenting ble satt høyt på dagsorden.

En utfordring Kristiansen peker på er «at Sjef PST skal være til stede overalt i eksterne møter, og derfor burde vært klonet». I praksis løste de situasjonen ved at Berg, som hadde mest operativ erfaring, tok ansvaret internt, mens Kristiansen fulgte opp eksternt. En av de første tingene Kristiansen ga beskjed om etter krisen hadde inntruffet, var at logging i PST var viktig. Selv var hun altså lite til stede i DSE, men dette ble fulgt opp av Berg.

Kristiansen dro til sentrum ca kl 18.40, noe som ikke var helt enkelt, . Hun hadde med seg juridisk bistand som kunne ta notater og holde kontakten med kontoret. De ankom FD kl 19.00. Hun hadde ikke med noe særlig notater, men hun mener å huske at hun hadde noe informasjon om hvem gjerningspersonen kunne være. Hovedbudskapet var da at det var pågrepet en norsk mann, at det muligens var flere gjerningspersoner på Utøya og en foreløpig, muntlig trusselvurdering som inkluderte at man kunne forvente flere bomber.

På spørsmål fra kommisjonen om det ble reist spørsmål i RKR rundt tiltak, svarer Kristiansen at hun ikke husker. Hun tilføyer at det i så fall ville vært politiet som skulle svart på denne type spørsmål. Hun mener at det i dette møtet ble gitt klarsignal for å beordre militært personell.

Janne Kristiansen 070512

Kristiansen beskriver møtet i RKR som noe kaotisk. Til stede var Refvik fra POD og nye folk kom til som stadig måtte oppdateres. Hun fikk beskjed om møte i RSU i statsministerboligen kl 20.

Kristiansen viser til et problem som PST har tatt opp i lang tid, nemlig manglende gradert kommunikasjonsutstyr. I FD fikk Kristiansen på et tidspunkt beskjed om at hun kunne bruke en telefon inne hos departementsråden. Hun

mottok en del informasjon fra kolleger i PST som hun tok med til statsministeren. Også i statsministerboligen kom folk inn etter hvert, og møtet kom ikke i gang før kl 20.30. Hun forklarer at det ble mye fokus på talen til statsministeren. PST ga den begrensede informasjonen de hadde: trolig norske gjerningspersoner, en pågrepet og mulige andre bombemål. Til statsministeren sa Kristiansen at han ikke måtte si mer i talen enn han kunne stå inne for, og at han ikke burde svare noe særlig på spørsmål.

Kristiansen sier at livvaktjenesten i PST gjorde en helt formidabel jobb; med vakthold rundt sentrale statsråder og eget bygg, samtidig som de fungerte som et kontaktpunkt opp mot PST mens de eksterne møtene pågikk.

Kommisjonen viser til tidspunktet da Kristiansen fikk informasjon om Breiviks identitet, og etter hvert hans påstand om to celler, og spør hvordan dette endret PSTs situasjonsforståelse og tiltakene fra PSTs side. Hun forklarer at det ble satt inn store ressurser på å finne ut hvor disse cellene kunne være, blant annet med utgangspunkt i manifestet og avhør av Breivik. I denne fasen jobbet PST tett med internasjonale samarbeidspartnere, og Seksjon for kontraekstremisme ble trukket inn i etterretningsarbeidet. Kristiansen viser til Berg og Hallingstad for mer informasjon om PSTs arbeid i denne fasen.

OPD sitt ansvar var å følge opp gjennom tiltak. Kristiansen viser til at OPD søkte etter eventuelle nye, tidsinnstilte bomber. Parkeringshus og hensatte kassebiler hadde spesielt stor oppmerksomhet.

Etter møtet i statsministerboligen, dro Kristiansen til neste møte i RKR kl 22.30. Hun ble ikke der så lenge, men dro opp til PST for å få en direkte oppdatering før koordineringsmøtet i POD kl 01.00, et møte der også Berg deltok. Før møtet i POD startet, gikk de to opp til Høyblokka. Kristiansen sier at det var et sjokkerende syn som møtte dem og at glasstøv fremdeles svedde i luften.

Kommisjonen viser til at det i referatet fra RKR kl 22.30 står at PST opplyser om 10 drepte og etnisk norsk gjerningsmann, og spør om hun husker hvor disse opplysningene kom fra. Kristiansen sier at dette kan ha kommet ned med bud, men sier at hun tror dette gjaldt døde i regjeringskvartalet. Hun hadde også noen samtaler på mobil og

Kommisjonen viser til at PSTs skriftlige trusselvurdering kom ut forholdsvis sent (kl 2130), og spør om innholdet i denne ble formidlet til Kristiansen før den forelå skriftlig. Kristiansen viser igjen til at mangelen på gradert kommunikasjonsutstyr var et hinder for at hun fikk fullstendig informasjon. Gradert informasjon, som i en trusselvurdering, kunne altså ikke formidles muntlig. En skriftlig trusselvurdering må nødvendigvis ta noe tid å utarbeide – særlig i forhold til grunnlagsmateriale og innhenting av dette.

Med bakgrunn av PSTs generelle informasjon om faren for flere angrep, spør kommisjonen om de vurderte å skrive en mer generell trusselvurdering tidligere, basert på kjent modus etter en stor bombe. Kristiansen anser ikke at hun som PST sjef ikke skulle legge premissene for utarbeidelse av trusselvurderinger, at det er naturlig å ha en nøktern holdning og at politiet har ansvar for å iverksette tiltak basert på generelle betraktninger. Hun understreker at det er allment kjent i politiet at flere angrep kan komme etter et første.

Janne Kristiansen 070512

Kommisjonen understreker i den forbindelse at spørsmålet dreier seg om planverk knyttet til nasjonal mobilisering. Kristiansen viser til at oljeinstallasjoner var et tema og at PST var i kontakt med Statoil. Hun understreker at møtene i RKR ikke var et egnet for diskusjon av tiltak, ettersom det var mange ikke klarerte personer til stede. På spørsmål fra kommisjonen sier Kristiansen at hun mener å huske at POD, JD og PST hadde samtaler som inneholdt gradert informasjon utenom møtet/ på gangen, blant annet om hvem det kunne være som stod bak ugjerningene. Trolig også at man kunne forvente flere angrep. På spørsmål sier Kristiansen at spørsmålet om hvorfor planverket ikke ble iverksatt, først var et tema i møtet med POD på natten, slik hun husker det nå.

Riksadvokaten var til stede på POD møtet kl 01.00, og Kristiansen forklarer at det første temaet var politiet mente det var 80+ døde på Utøya, og at dette måtte formidles til statsministeren. Tidligere hadde det vært snakk om 16 døde totalt. Man ble raskt enige om at man måtte gå ut bredt med denne informasjonen. Hun forklarer det var vanskelig for politiet å få oversikt, ettersom det var mørkt, de døde lå i hauger og ansiktene var skutt i stykker.

I denne situasjonen var det en diskusjon om Kristiansen skulle gå ut i media sammen med Mæland. Kristiansen forklarer at hennes kommunikasjonsrådgivere i PST hadde en strategi basert på «Øvelse Oslo» og erfaringer fra England, om at PST sjefen ikke skulle gå på, dersom PST ikke hadde ansvaret for etterforskningen – noe Riksadvokaten besluttet allerede kl 18 at PST ikke hadde. For å unngå forvirring om ansvar og budskap ble det besluttet at Mæland skulle fronte dette alene. Hovedbudskapet var da dødstallene. Personlig mener Kristiansen, også på det aktuelle tidspunktet, at hun burde gått ut sammen med Mæland den natten. Dette skjedde imidlertid ikke.

Møtet hos POD var ferdig kl 03. Da ble Kristiansen kjørt hjem til leiligheten i Pilestredet av Roger Berg. Hun sov ikke den natten og var på jobb igjen i PST ca kl 06 og deltok i møte i Regjeringens kriseråd (RKR) ca kl 08.

På lørdag morgen fikk Kristiansen oppdaterte trusselvurderinger som PST hadde jobbet med gjennom natten. På møtet i RKR gikk hun gjennom konklusjonene fra trusselvurderingen, men altså ingenting om etterforskningen, som var OPDs ansvar. PST hadde fått informasjon om at det så ut som om det hang eksplosiver i trærne og det ble lett natten gjennom på Utøya etter dette. Manifestet impliserte ytterligere aksjoner, slik at det var høyt fokus på andre mulige bombemål i Oslo. Kristiansen gjennomgikk også trusselvurderingene (fullstendige) i møte i RSU. Videre deltok hun på koordineringsmøter i POD på ettermiddagen hver dag.

Kommisjonen viser til at Kristiansen på møtet i RKR lørdag morgen uttalte at Breivik høyst sannsynlig opererte alene, og spør hva hun baserte denne vurderingen på. Kristiansen forklarer at dette var informasjon hun hadde fått fra analyseavdelingen og operativ avdeling i PST. Kommisjonen viser til at Kristiansen tidligere har sagt til kommisjonen at de var bekymret frem til 25. juli. Til dette svarer Kristiansen at PST trodde det kunne være tidsinnstilte bomber, i tillegg til bekymringen for ytterligere to celler. *Det kom også frem i et vedlegg til manifestet, eller i avhør av Breivik, at 25. juli var en ny sentral dato.* Hun presiserer at analyseavdelingen ikke hadde informasjon som bygget opp under denne bekymringen.

Kommisjonen forholder Kristiansen at bekymringen for flere bomber ikke stemmer med inntrykket de har fått gjennom andre forklaringer, at trusselnivået sank betydelig i løpet av natt til lørdag og gikk mot en avklart situasjon, og spør om Kristiansen oppfatter at de sikringstiltak som ble iverksatt var adekvate i forhold til trusselsituasjonen. Kristiansen sier at hun ikke husker det som at situasjonen var avklart. Hun oppfattet at OPD tok sin sikringsoppgave på alvor, blant annet ved at militært personell var svært synlige i

Janne Kristiansen 070512

sentrum av Oslo, gjennom hele helgen i form av vakthold. I tillegg nevner hun at vakthold og grensekontroll var et tema på hvert møte med POD, og at grensekontrollen ikke ble opphevet før tirsdag eller onsdag, nettopp av hensyn til utlandet og cellene.

Kristiansen forklarer at det ble diskutert når hun skulle gå ut i media, og at planen var søndag. Dette ble dagen for minnegudstjenester, noe som gjorde at PST vurderte at det ikke var en god dag likevel. Hun gjentar at hun mener det var feil at hun ikke var til stede på pressekonferansen natt til lørdag, ettersom det gav et inntrykk av at PST sjefen ikke var til stede.

Kristiansen sier hun ikke skjønnte hvordan hennes fravær i media fremsto utad før hun mandag morgen fikk spørsmål om hun «befant seg på Bali». Kristiansen ønsket opprinnelig en pressekonferanse på norsk og engelsk, men dette ikke det noe av. I stedet opplevde hun et voldsomt mediepress, i en fra før presset situasjon, med ca 40 intervjuer på tre dager – flere av disse på utenlandske medier som CNN, BBC, etc.

Planverk og øvelser

Kommisjonen spør om Kristiansen kjenner til politiets terrorplanverk, noe hun bekrefter. På spørsmål om hun noen gang vurderte å sette i verk noen av disse nasjonale tiltakene, svarer hun at PSTs rolle er å innhente informasjon og gi trusselvurderinger, og at det er det ordinære politiet som iverksetter tiltakene. Hun understreker at PST er ikke operative på den måten. Kommisjonen viser til at Gjengedal i sin forklaring sier at «dersom PST hadde fryktet nye anslag, så ville PST hatt et selvstendig ansvar for å utarbeide en trusselvurdering. PST ville da sendt denne til POD og bedt om Kristiansen sier at POD og OPD fikk trusselvurderinger fra PST fortløpende. Hun mener å huske at hun gav beskjed, muntlig, til Gjengedal om at det ikke kunne ses bort fra flere anslag. Når dette var husker hun ikke, ettersom det skjedde mye på kort tid. Hun viser til at det også var løpende kontakt mellom flere avdelinger i PST og OPD via liaisoner. Hun gjentar at OPD gav beskjed tidlig om at de ikke hadde kapasitet til å sikre PST bygget. For øvrig har ikke PST ansvar for operativt vakthold. Hun mener at Roger Berg bedre kan uttale seg om fra PSTs side.

Organisering og drift i PST 22. juli

Kommisjonen spør om hvordan arbeidsdelingen mellom Berg og Kristiansen var 22. juli når det gjaldt fullmakter og iverksettelse av tiltak. Kristiansen viser til at situasjonen var helt ekstrem og at det var uaktuelt at Berg skulle gå via henne når det gjaldt beslutninger. Kristiansen sier at hun hadde tillit til at Berg traff de riktige avgjørelsene, og beskriver dette som en hensiktsmessig arbeidsdeling. Berg ville uten videre være klar over når det vil være nødvendig å drøfte en beslutning med sjef PST.

Kristiansen forklarer at PST satt en strategisk og en operativ stab 22. juli. Berg fungerte for Kristiansen som leder for strategisk stab. Hallingstad hadde frem til lørdag morgen ansvar for operativ stab.

I ettertid ser hun at det oppstod en situasjon som skapte forvirring. Da Kristiansen kom til PST gikk hun som vanlig innom Situasjonssenteret for å høre om det var noe hun burde vite. Hun forklarer at innenfor sissenteret, i lokalene til det gamle stabsrommet, var det etablert et nytt etterforsknings-ko. Kristiansen gikk innom dette koet, ettersom hun så det var hektisk med mange telefoner på Situasjonssenteret. Her mottok hun informasjon fra leder av etterforsknings-koet. Hun presiserer at hun forutsatte at det var et godt samarbeid mellom det nye etterforsknings-koet og operativ stab, som på dette tidspunktet hadde trukket seg tilbake. Kristiansen oppfattet at koet jobbet tett mot OPD, en forlenget arm til liaisonene der,

og at dette var en del av stabsfunksjonen. Etter samtalen med koet, da hun kom inn på eget kontor, fikk Kristiansen informasjon fra Hallingstad og andre sentrale medarbeidere i PST.

Kristiansen oppfattet etter hvert at det var noen uklarheter i stabsoppsettet, og da Risberget kom hjem på lørdag formiddag, fikk han umiddelbart beskjed om å rydde opp i uenigheten mellom etterforskningsko og operativ stab. Hun understreker at det på det tidspunktet var klinkende klart at PST ikke skulle ha etterforskningsansvaret, men bistå Oslo. På spørsmål om Kristiansen var klar over at operativ stab ikke visste at etterforskningskoet var i operasjon, sier hun at hun selv visste at koet var der, men at hun trodde det var ko for operativ avdeling. Hun har forstått i ettertid at etterforskningskoet satt på informasjon som ikke ble formidlet til staben, og at det har fremkommet kritiske merknader til dette i PSTs egnevaluering.

Hun legger til at noe av grunnen til misnøyen som ble uttrykt i egnevalueringen var at mange var misfornøyd med å ikke ha blitt kalt inn fra ferie og fått tilstrekkelig informasjon. Hun forklarer at ledelsen i PST bevisst ikke kalte inn alle sine mannskaper, ettersom de antok at krisen ville vare lenge og at det var nødvendig å spare på kreftene. I tillegg hadde PST hatt et problem over tid med å få avviklet ferie til medarbeidere, og på grunn av at den nye ferieloven ikke lenger ga anledning til å kunne «kjøpe ut folk». Kristiansen har reagert på egnevalueringen som gjaldt PSTs håndtering av krisen. Hun mener den er ustrukturert og bygger mer på frustrasjon fra de som var på ferie, enn faktum. De fleste av disse tilbakemeldingene kom inn kort tid etter hendelsen.

På spørsmål om uklarhetene mellom strategisk og operativ stab førte til at Kristiansen ble feilinformert, eller fikk selvmotsigende informasjon, svarer Kristiansen at hun nå ikke husker ikke hva det gjaldt, men at det ble ryddet opp i etterkant. Hun kan ikke svare sikkert på om dette fikk betydning for den informasjonen hun ga ut videre, *men mener at informasjonen hun gav, bygget på informasjon fra strategisk stab og stabssjef.*

Kommisjonen viser til at PST besluttet sikring av _____, og spør om livvaktseksjonen besluttet dette. Kristiansen svarer at hun tok denne avgjørelsen basert på trusselvurderinger og informasjon fra tidligere. Kommisjonen spør om hva PST hadde foretatt seg, om de hadde visst om konkrete trusler rettet mot personer utenfor regjeringen, for eksempel Gro H Brundtland. Kristiansen sier at da ville PST formidlet behovet for vakthold til OPD, som ville håndtert dette.

PSTs planverk og øvelser

Kommisjonen spør om Kristiansen har deltatt i krisestab/øvelser, utover Obama-besøket. Kristiansen forklarer at det ble avholdt en øvelse på Stavern våren 2010 der alle (OPD, POD, PST) deltok, men som Kristiansen ble forhindret fra å være med på. Hun hadde forberedt seg godt til denne øvelsen, men måtte bli igjen i Oslo som følge av et sammenfall av hendelser som skjedde helgen før.

Kommisjonen viser til at de er kjent med PSTs interne planverk fra 2007. Kristiansen sier hun er godt kjent med planverket/håndboken, og at da hun var innom kontoret 21. juli 2011, registrerte hun at det var trykket opp en ny versjon. På spørsmål om det har vært øvet internt på PSTs interne planverk, svarer Kristiansen nei. Hun sier de skulle hatt en slik øvelse, men at dette uheldigvis ble skjøvet på som følge av ressursituasjonen og prioritering av akutte saker.

Kommisjonen viser til evalueringsrapportene fra øvelsene Bris, Tyr og Unity, der endringsbehov ble påpekt, og spør om Kristiansen vet hvordan disse er fulgt opp. Hun sier hun ikke har noe forhold til det, ettersom

Janne Kristiansen 070512

hun fikk informasjon om at dette var fulgt opp. Hun husker ikke hvem som sa dette. På spørsmål om hvem i PST som har ansvaret for oppdatering av planverket, svarer Kristiansen at det var hennes ansvar, men at denne type oppgaver i praksis ble fulgt opp av:

Kommisjonen opplyser om at evalueringsrapportene pekte på utfordringer i grensesnittene, internt og eksternt, samhandlingsutfordringer, rollefordeling, stabsfunksjon, informasjonsflyt. Kommisjonen viser til at planverket i liten grad adresserer slike problemstillinger, og ber om Kristiansens kommentar til dette, gitt at mange av disse utfordringene også viste seg 22. juli. Kristiansen gjentar at det er beklagelig at det ikke ble noen øvelse.

Kommisjonen viser til PODs planverk med en matrise over beslutningstakere, der PST sjef har mulighet til å iverksette tiltak. Kristiansen sier hun ikke kjenner til dette, men at hun for Oslos vedkommende mener det klart er politimesterens ansvar. Hun skjønner at det kan være hensiktsmessig i forhold til beslutninger som skal tas i mindre politidistrikt dersom det er strid mellom politimesteren og lokalt PST. Kristiansen mener det ikke er hennes rolle å peke på hvor det skal sikres i Oslo, men understreker at hun sørget for å sperre grensen, og hun var den siste som gikk inn for å åpne denne igjen. OPD var uenig med PST i denne vurderingen, og temaet var oppe i hvert møte i POD i dagene etter 22. juli.

Global Shield

Kristiansen viser til at det som står i egevalueringene om Global Shield er riktig, og at kapasitet i kombinasjon med intensjon kunne vært prioritert høyere. Hun peker likevel på at Tolldirektoratets rolle ikke kom godt nok frem i egevalueringen. Det at TAD ikke løftet Global Shield til ledernivå i PST, står for Kristiansen i kontrast til TADs sjefen utsagn på ledermøte i oktober 2011, om at dette var noe av det beste initiativet TAD hadde satt i gang. Hun stusser over at Global Shield ikke ble nevnt av TAD på samarbeid/ ledermøtet 27. oktober 2010, og har i etterkant tatt opp dette med tolldirektøren. Hun påpekte dette i klartekst overfor TAD-sjefen i nevnte 2011 møte. Hun peker på at samarbeidsmøtet nettopp var etablert for gjensidig informasjon om viktige initiativer og samarbeidsprosjekter.

Kommisjonen viser til at Global Shield var oppe i et ledermøte i operativ avdeling under Risberget, som et eventuelt punkt. Kristiansen sier at hun på det aktuelle tidspunkt aldri ble informert om dette.

Kommisjonen viser til at det kan være fruktbart å se på oversendelsen fra toll i desember som et terrortips og således kan si noe om hvordan en bekymringsmelding håndteres av sikkerhetstjenesten i Norge. Kristiansen sier at et hvert tips skal vurderes i forhold til om det er av betydning. På spørsmål om Kristiansen har vært bekymret for at viktige, nye tips ikke forfølges dersom PST ikke sitter på opplysninger fra før. Kristiansen gjentar at PST ikke har tilstrekkelig kapasitet til å innhente generell etterretningsinformasjon.

Kommisjonen viser til at de har forstått at når en sak er plassert hos en saksbehandler, foreligger det ikke noen definert arbeidsprosess for hvordan saken skal håndteres, men at det i stor grad baseres på den enkeltes skjønn hvorvidt saken går inn i Smart eller til arkiv (dokulive), ytterligere informasjonsinnhenting mm, og spør om Kristiansen mener det er behov for mer strukturert og risikovektet arbeidsprosess.

Janne Kristiansen 070512

Kristiansen svarer at det nok er behov for dette. Hun mener utfordringen er det som ikke legges inn i Smart, og peker på at det er tidkrevende nok for lederne i PST å kontrollere det som legges inn i Smart innenfor tidsrammene som er satt.

Kristiansen bekrefter kommisjonens hypotese om at det kan være behov for bedre rutiner når det gjelder innkommende saker som ikke helt passer inn i noen avdelinger.

Kommisjonen viser til at de finner at henvendelser i form av e-post ikke arkiveres, noe Kristiansen peker på som et generelt problem. Kommisjonen konkretiserer dette ved å vise til en e-post sendt 16. august fra TAD til PST, som blant annet inneholdt prosjektplanen til Global Shield, med påfølgende telefonsamtale. Kristiansen sier at dette er nytt for henne, og sier hun synes det er spesielt at en slik sak sendes ut på saksbehandler nivå fra TAD. Generelt uttrykker Kristiansen en bekymring for notoritet i saksbehandlingen

Dette er noe hun tok opp som en bekymring i sin tid som sjef PST.

Kommisjonen viser til at egnevalueringen og redegjørelsen fra november ser ut til å ha oversett en journalført e-post av 6. desember med tilleggsinformasjon fra TAD, som utfyller e-posten fra 3. desember der Breiviks navn blir nevnt, og slik kommisjonen ser det, kan gjøre Breiviks navn mer interessant. Kommisjonen spør om Kristiansen kjenner til e-posen av 6. desember fra DSB til Skjønhaug. Kristiansen sier hun kjenner til denne e-posten, men at hun ikke leser dette som en bekymring i forhold til det konkrete tipset. Så vidt hun husker handlet dette om pakninger/forsendelsesmetode av lovlige stoffer og en klargjørelse av DSBs ansvar opp mot departementet, i forhold til spørsmålet om forbud mot import av disse stoffene.

Kommisjonen spør hvordan PST forholder seg når de har bekymring rundt et spesielt område, eksempelvis import av lovlige stoffer som kan brukes til eksplosiver, og om Kristiansens refleksjoner rundt at PST kan uttrykke denne type bekymringer i offentligheten eller direkte med aktuelle personer. Kristiansen sier PST har brukt bekymringssamtaler i høyreekstreme saker med stort hell. Hun mener ikke det er like lett å bruke bekymringssamtaler når det gjelder import av lovlige varer, og i den grad det gjelder generell bekymringsmelding mener hun dette er DSBs ansvar.

Kommisjonen spør om hvordan Kristiansen stiller seg til at PST i fremtiden i større grad bør arbeide med å overvåke kapasitet for å avdekke potensielle soloterrorister. Kristiansen uttrykker sterk skepsis til at PST skal inn i en slik rolle. Hun utdyper med å si at en slik tilnærming vil innebære at en stor mengde lovlige mennesker måtte inn i PSTs registre og en tilhørende stor flom av informasjon som PST måtte håndtere, noe hun ikke anser som hensiktsmessig. Hun mener man må begynne med intensjon før man går på kapasitet, noe som har vært PSTs strategi så langt. Kommisjonen spør om ikke det er mulig å gjøre et slikt arbeid med kapasitetsovervåkning på en mer målrettet måte, eksempelvis i samarbeid med DSB ved at avvik ble rapportert inn til PST. Kristiansen tror heller ikke dette er veien å gå, ettersom *dette vil innebære at PST vil drukne i informasjon og det vil ta fokus bort fra prioriterte saker. «De fleste mennesker har kapasitet, men de færreste har intensjon. Derfor må utgangspunktet være intensjon!»*

PSTs terskelforståelse

Kommisjonen viser til at Kristiansen i sin forrige forklaring sa at PST led av et «post Lund-syndrom», manglende terskelforståelse og at egnevalueringen sier noe om en forsiktighetskultur, og spør hva hun har

Janne Kristiansen 070512

tenkt og gjort rundt dette spørsmålet. Kristiansen sier at dette var noe hun hadde fokus på og at det var viktig arbeid på gang i PST på dette området. De lokale ledd hadde sammen med operativ avdeling en sentral rolle i dette. Øyvind Økland i stab, avdeling O, er PSTs sentrale person når det gjelder arbeid med terskelforståelse. Hun peker på at etter Lund-kommisjonen har PST «vært for redde for kritikk» av EOS utvalget, noe som kunne gi seg utslag i at det var lettere ikke å legge inn, enn å legge inn informasjon i Smart. Samtidig var registreringene ikke godt nok begrunnet. Derfor pågikk det et arbeid i PST med å sørge for at saksbehandlerne hadde en bedre terskelforståelse og egnede redskaper for å lage gode, holdbare begrunnelser for registrering.

PSTs datasytemer

Kommisjonen spør om Kristiansen har engasjert seg i IKT siden av PST. Hun svarer at dette er noe hun ikke var spesielt engasjert i og viser til PSTs kompetente IKT-avdeling som både jobber med den tekniske siden av IKT-systemet, samt funksjonalitet og behov for endring i systemene.

Når det gjelder Dokulive, er Kristiansen klar på at dette er lite egnet som et arbeidsregister, både for PST og andre deler av statsforvaltningen. Hun peker på at det er et problem at man ikke kan søke på navn, og at det er ulik kompetanse i organisasjonen, i forhold til å finne frem i eget arkiv. Hun viser til at det ble kjørt opplæring på Dokulive for å bøte på dette.

Effektivisering ved bruk av andre offentlige registre

Kommisjonen spør om Kristiansen anser at det er et potensiale for effektivisering dersom PST får utvidede tilganger til andre offentlige registre. Kristiansen bekrefter dette, og peker spesielt på at PST har jobbet med å få fysisk tilgang til UDI og TADs registre. Hun viser til at Geir Lines og Christian Christensen har jobbet mye med dette i forhold til kontra terror. Hun oppfatter at det er manglende vilje hos UDI og TAD, snarere enn hjemmelsgrunlaget som er problemet i disse sakene.

Samarbeid med andre

Generelt sier Kristiansen at PST er helt avhengig av et godt samarbeid og informasjonsutveksling med sine søsterorganisasjoner i Europa, ettersom utfordringene i stor grad er sammenfallende. Blant de viktigste samarbeidslandene er de nordiske.

Kommisjonen viser til besøk i noen andre lands etterretningstjenester og viser til at mange har pekt på behovet for mer samarbeid på tvers, med et bredt spekter av myndigheter. Kommisjonen spør om Kristiansen deler dette synet, og om hun har gjort noe for å legge til rette for et utvidet samarbeid. Kristiansen sier at hun har tenkt på en utvidelse av FAE ved få med UD og eventuelt andre (ref. dansk modell), men hun opplever ikke at dette har vært ønskelig fra PSTs samarbeidspartnere. Hun erfarte i denne prosessen at andre var mer bekymret for UD's måte å jobbe på, taushetsplikten og deling av informasjon, enn PST var. Hun understreker at dette var en intern diskusjon, som ikke er nedfelt skriftlig. Kristiansen oppfordrer kommisjonen til å ta dette opp med E-tjenesten.

Kommisjonen viser til at personer fra omkringliggende etater har sagt at de erfarer at PST ofte ikke gir tilbakemelding på informasjon og tips som spilles inn, og spør om dette er noe Kristiansen er kjent med.

Janne Kristiansen 070512

Det er det ikke og Kristiansen understreker at PST ikke jobber på den måten, at de gir tilbakemeldinger på innkommende tips. Det vil være gradert informasjon. Hun peker på totalforsvarsforum som et sted hvor det kunne vært naturlig å ta opp denne type spørsmål, men opplever tvert i mot at det er lite engasjement for koordineringsgruppen for terrorbekjempelse.

Når det gjelder TAD og at de ikke har vært kontaktet når det gjelder innhentning av informasjon til PSTs egenevaluering, sier Kristiansen at hun ikke kjenner til dette og at det ikke representerer noen føring fra hennes side. Hun føyer til at relasjonen til TAD ikke er dårlig og at det har vært årlige møter mellom PST og TAD på toppnivå.

Læring/anbefalinger for fremtiden

Kristiansen sier at hun mener at EOS rapportene og hvordan disse offentliggjøres er problematisk. Sammen med Lund-kommisjonen har dette bidratt til en forsiktighetskultur i PST som hemmer tjenesten. Organisasjonen preges av en redsel for kritikk, blant annet som følge av at de lå med «bruket rygg» i 1996. Mange av de samme medarbeiderne er der fremdeles. Hun synes det er bekymringsfullt at EOS legger seg opp i etterforskningssaker, eksempelvis kamerabruk i kjellerbod som fikk kritikk.

Hun understreker at vi ikke har ikke en kald krig i dag og at voldskriminalitet og terror fordrer en helt annen type overvåking enn i tiden etter krigen.

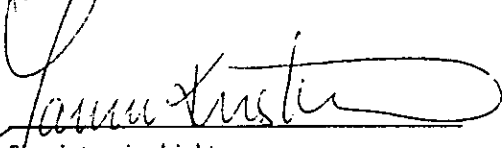
Kristiansen siste poeng er åpenhetslinjen, som hun personlig mener har gått for langt. Hun opplever at myndighetene ønsker dette, men at det gjør tjenesten sårbar. De åpne trusselvurderingene er ok, men at det er vanskelig for sjef PST å fronte en organisasjon, når man ikke kan gi hele bildet. Det skapes mye spekulasjoner når det er så mye informasjon som ikke kan gis ut.

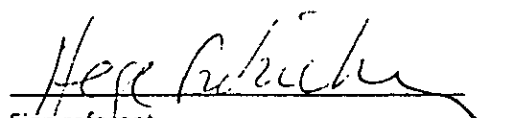
Avslutning

Intervjuet ble avsluttet kl. 1400

Tilføyelser i forbindelse med Kristiansens gjennomlesning av intervjuet er merket i kursiv.

Gjennomlest og akseptert som et dekkende referat,

Sign intervjuobjekt

Sign referent